

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izjava vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po nje, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5. sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petivrsne za enkrat 18 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 12 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petivrsna 24 vin. Izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torika opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

Nemci snujejo stranke.

Liberalni poslanci nemških mest imajo sedaj v vojski veliko skrbi. Najprej so poskrbeli, da so se združili v svojem državnozbornem klubu, imenovanem „Nationalverband“, v eno skupino, kateri so nadjali ime „Deutsche Arbeitsgemeinschaft“ (Nemška delovna zveza). Združitev ni imela nobenega višjega pomena, ampak samo ta, da imajo mestni poslanci v klubu tudi enotno zvezo med seboj, kakor radikali, in nemški kmetski poslanci. Da bodo zastopali nova načela v politiki, iskali novih cest za državni voz, ponujali sveža zdravilna zelišča za bolešno človeško družbo, o tem ni bilo nič slišati.

Z ozirom na novo skupino v državnozbornem klubu „Nemška delovna zveza“ so si Nemci po mesih začeli spovati tudi nove pokrajinske strankine tvorbe. Stajerski Nemci prednačijo. V nedeljo, dne 1. oktobra, so imeli v Gradcu zborovanje, na katerem so sklenili ustanoviti novo stranko, ki jo bodo imenovali „Deutsche Arbeitspartei“ (Nemška delovna stranka).

S to stranko dobimo sicer novo ime med strankami, toda v resnici ni nove stranke. Pripadali ji bodo stari možje, ki so prej imenovali svojo stranko „Nemška narodna stranka.“ Torej samo napis bođe nov, hiša ostane stara. Novin načel o naziranju glede vsega javnega življenja nam tudi od te stranke ni pričakovati.

Izmed slovenskoštajerskih mest je bil na graškem zborovanju samo Ptuj zastopan po svojem županu Orniku. Ali je Ornik zastopal tudi svojo štajersko stranko, ni stalo v poročilih. Maribor in Celje nista bili zastopani. V Celju je razmerje med mestnimi veljaki zaradi občinskih zadev postalo zelo nejasno, vsled česar ni izključeno, da se bodo nekateri Celjani, uvažujoč zraven tudi zadnje ljudsko štetje, prej ali slej pridružili eni izmed slovenskih strank. V Mariboru pa se politično obzorje od časa, odkar je odstopil Wastian, ni sčistilo in zato je celo nemškimi politikom težko razsoditi, ali je Maribor

bližnji nemški narodni ali nemški radikalni politični struji.

Kot vestni časnikarji smo zabeležili nov pojav v naši štajerski deželi.

Kmetski stan je dobil zadoščenje.

Če kedaj poprej, je sedanja svetovna vojska marsikomu zbristrala glavo, ki je poprej vedno z nekim zaničevanjem zrl na naš kmetski stan. Sedanja vojska je nepobitno dokazala, da je kmetski stan — najvažnejši vseh stanov v državi.

Dobro se še spominjamo, kako so pred vojsko vpili razni politični kričači, odprimo meje tujim živilom in odpravljena bo vsa nesreča v državi in so obetali zlate gradove nerazsodnim ljudem. Previdni in preudarni voditelji kmetskega ljudstva so imeli truda dovolj, da so takim kričačem pravočasno zamašili usta in zabranili, da država ni krenila na pogubno pot.

Neustrašeno so povdarjali, da mora biti državna politika vedno tako urejena, da čuva naš kmetski stan. Kajti ravno kmetski stan živi vse druge stanove in daje državi najboljše sinove. Prepričevalno so vedno opozarjali na pogubne posledice protikmetske politike, posebno za slučaj vojske, v koji bi bili brez trdnega kmetskega stanu že naprej izročeni sovražnikom na milost in nemilost.

Kako resnično so govorili kmetski voditelji, vidimo ravno v sedanji vojski najlepše. Takoj ob početku vojske se je od vseh strani že povdaralo, da bo vojsko najlažje ona država prenašala, koja ima pred vsem dovolj živeža. Tekom vojske je pa to vprašanje pridobivalo vedno bolj na veljavi, tako, da se sedaj vsa javnost dan za dnem peča s tem velikim vprašanjem.

Šele zdaj vidimo, kam bi bili prišli, ako bi bili uničili s trenutno, nepremišljeno, protikmetsko politiko steber vsake države, naš kmetski stan. Še le sedaj znamo ceniti v resnici pomen avstrijskega po-

slušaite, kar vam povem: Kaj se bere v „Sibilnih bukvah?“

ljedelca, ko nam nikdo drugi noče živil ponuditi. In kai bi Avstrija počela, da ne bi naš kmetski stan sam primeroma toliko pridelal. Sedaj bi se pač brez-uspešno obračali na razne protikmetske kričače, ki so nam pred vojsko ponujali po najnižji ceni tuja živila na škodo našega kmeta.

Vse tiste tuje države in njihove tvrdke, ki so nam pred vojsko ponujale po ceni živila, so zdaj ali same z nami v vojski, ali pa k nam vsled zaprtega dovoza sploh priti ne morejo.

Naši sovražniki so proglasili, da nas hočejo sestradati, češ, ako jih z orožjem ne bomo mogli ugnati, jih bomo pa z lakoto. Zaprli so nam ves tuj dovoz in da nimamo sami dobrega kmetijstva, bi se jim morda res precej njihova namera posrečila.

Poglejmo Angleško. Ravno v tej državi so bili kmetijstvo veletovarnarjem na ljubo tako zanemarjali, da malo kje drugod. Kjer so bila poprej krasna polja, love sedaj bogati Angleži divjačino, živila pa naročajo drugod, večinoma preko morja.

Ni čuda potem, da je Angleška bila najbolj živo zadeta, ko je Nemčija proglasila morje okoli Angleške za bojno polje in začela ogrožati s svojimi podmorskimi čolni vsak dovoz na Angleško. Naj si bodo sicer Angleži še tako bogati, ako ne dobe živil od drugod, so izročeni prej ali pozneje lakoti in bodo morali odnehati. Ko bi pa sami doma dovolj pridelali, bi se lahko iz nemških groženj — norca delali.

Dasi si nikdo ni želel vojske in si vsakdo želi čim hitrejši konec, priznati pa moramo, da je vojska tudi temu stanu dala častno zadoščenje. Če pa kmetski stan morda kljub temu še ne more v sedanjih resnih časih v vsakem oziru v najpopolnejši meri biti kos svoji nalogi v državi, naj bo to dejstvo resen opomin onim nerazsodnim voditeljem raznih drugih stanov, ki so pred vojsko vedno zabavljali in omalovaževali kmetski stan. Sedanja vojska bo poleg velikih žrtev avstrijskemu kmetu utrdila veljavo in pomagala do stališča, ki mu po vsej pravici gre.

Kmetski sinovi so dandanes najčvrstejši in pa najbolj vstrajni junaki. Kak lahkoživ mestni slabič

LISTER.

Prgačev oče prerokuje.

Po pripovedovanju Prgačevega očeta iz Gradiš zapisal Anton Stražar.

Kdorkoli je hodil po lepi kranjski deželi se v časih zlatega mira, je slišal ob sobotah in pred prazniki lepo ubrano potrkavanje v cerkvenih stolpih. Kdor ima količkaj dobrih čutil v sebi, se mu pri srcu kar smeje od veselja — ni li res? Tudi jaz sem imel za to dovezetno srečo. Kolikokrat smo šli s tovariši k bližnji podružni cerkvi na Gradiše; potrkavali smo vselej dolgo, dolgo časa, kar nekam smo se zamislili.

Bilo je pred par leti.

Nedeljo po spominu sv. Marjete je bilo v naši bližnji gradiški soseski „žegnanje;“ zato smo isto soboto potrkavali brez konca in kraja. Še le ko smo bili popolnoma utrujeni, smo šli iz zvonika; pod cerkvijo pa je sedel Prgačev oče in pušil iz svojega pivčeka. Spoštovali smo fantje starega Radeckijevca vojskarja; vedel je prav dosti povedati o italijanskih vojskah.

Prisedli smo k staremu možu in začel nam je pripovedovati:

„Fantje, sedaj vam je še prijetno, ali ne bodo vam dolgo; hude stiske bodo prišle nađ vas; mene že takrat ne bo več na svetu, to vem dobro. Po-

slušaite, kar vam povem: Kaj se bere v „Sibilnih bukvah?“

„Svet bođe postal zelo pretkan in iznajdljiv. Ljudje se bodo vozili semintja brez konj, vozili se bodo celo po zraku, nađ zemljo. Oblačila pa bodo nosili taka, da se ne bodo kmet ločil od gospode; sovrastvo bođe med brati in nevera...“

Kmalu po treh osmih (po leti 1888) se bodo pa začele vojske in se nadaljevale toliko časa, da se bođe vojskovala vsa Evropa — da, ves svet!

Šlo bođe v vojake vse, staro in mlado, blago bođe sila drago, pred mlini pa bođe stal vojak na straži. Ljudje ne bodo smeli svojega blaga svobodno prodajati, kakor bi sami hoteli. Velike stiske bođe!“

Mož je pripovedoval še bolj obširno in natančno, ali mi smo mu vselej segli v besedo:

„Oče, kdaj bođe še to ali nikoli!“

„Bođe, bođe — vi se boste spomnili na te moje besede!“

Starega moža ni več na svetu; ravno ob sedanji vojski je umrl, ali spomin na njega se še dolgo ne bođe izgubil.

Sem toliko srečen, da sem ravno doma na dopustu; kje so pa moji nekdanji tovariši? Razskropljeni so križem sveta; nekaj jih že počiva v tuji in daljni zemlji. Zdi se mi, kakor bi še sedaj čul, toda toliko močnejše besede Prgačevega očeta:

„Bođe, bođe — vi se boste spomnili na te moje besede!“

Vojni spomini.

(Napisal Januš Golec.)

I.

V gradu.

Lanskega leta smo prikorakali v gališko vas nad Dnjestrom. Moštvo se je začelo zakopavati tik nad vasjo, polkovni štab pa se je nastanil v prijaznem gradiču v dolinici ob žuborečem potoku in pod vasjo. Gradič je last poljskega grofa Vartanoviča in je kroginkrog obdan od lepega vrta s parkom. Stanovanja so bila tedaj še prav dobro ohranjena, vsak izmed nas je dobil odkazano lepo sobo in se je nastanil v njej v čarobno tihem, samo vojaku poznanim zadovolju: vsaj za nekaj dni se ti ne bo treba potikati in skrivati po podzemeljskih luknjah in rovih. Vse je nas trenutno osrečil novi grajski stan, le g. polkovnik je mrmraje brskal po hodnikih in okrog poslopja in zmerjal poljsko žlahno kri, ki še celo v gradovih ne pozna nepotrebne zdravstvene naprave — stranišča! Pionirji so na polkovnikovo povelje takoj zbili omari podobno napravo in jo postavili na dvorišče kot nekako stranišče. Sedaj pa je bil naš stan opremljen z vsem potrebnim in še g. polkovnik je menil: tukaj bi nam bilo dobro dolgo ostati!

Dva dni po našem dohodu je pridrdrala tu na dvorišče kočija in iz nje je izstopil gospod in dve dami. Takoj sem uganil: grajski so doma! Gospoda, grofa Vartanoviča, je lahko kmalu vsakdo presodil že po zunanosti, da je šlapa in hlače gotovo nosil